

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งได้รับผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในทุกประเทศทั่วโลก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศจะต้องหาแนวทางและรูปแบบในการปรับตัว เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งให้สามารถรองรับและใช้ประโยชน์จากผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551, หน้า 4) กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการผลิต ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ทำลายขอบเขตพรมแดนไปอย่างสิ้นเชิง (Borderless World) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างมีนัยที่ทำให้ผู้คน องค์กรและรัฐมีการเชื่อมโยง เป็นเครือข่าย (Connectivity) ที่ซับซ้อนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactivity) ที่เข้มมากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายถ่ายเท (Mobility) ผู้คน ทุน และ สินค้าบริการที่มากขึ้น ตลอดจนมีกิจกรรมและธุรกรรมบนโลกเสมือนจริง (Virtuality) เพิ่มขึ้น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2553, หน้า 37)

การไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายดำเนินนโยบายของเศรษฐกิจภายใต้กฎกติกาให้เป็นสากล ที่มีเป้าหมายเดียวกันโดยหันมาเปิดนโยบายเศรษฐกิจเสรี (Liberalism) การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์การค้าโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดแนวโน้มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และการขยายตัวของความตกลงการค้าเสรี ทั้งในระดับทวิภาคีภูมิภาคและพหุภาคี สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการรวมประเทศต่างๆ ให้เป็นหนึ่งประชาคม หรือที่เรียกว่า “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) โดยกำหนดให้มีความร่วมมือทั้งในเรื่องการเมือง ความมั่นคง (ASEAN Political and Security Community) สังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-cultural Community) และการร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่า “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community) ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมมือกันและปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของการค้าและการลงทุนของโลกปัจจุบัน

โดยก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่ใช้ “ฐานความรู้และนวัตกรรม” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา ตลอดจนเรียนรู้ที่จะยกระดับการพัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่มีความสมดุล สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

การเปิดการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนตามนโยบายเศรษฐกิจเสรีเป็นการค้าที่ไร้พรมแดน ทำให้มีการเคลื่อนย้ายของเงินทุน สินค้าผลิตภัณฑ์รวมทั้งแรงงานจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งอย่างอิสระ การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลให้ตลาดแรงงานมีขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น การแข่งขันด้านแรงงานสูงขึ้น รวมทั้งเป็นสาเหตุให้สถานประกอบการต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศมีความต้องการแรงงานสูงขึ้น โดยเฉพาะแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะวิชาชีพ ประเทศไทยจึงต้องตื่นตัวและเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้สามารถปรับตัวได้เท่าทัน เพื่อรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้เกิดแนวการจัดการการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ อันเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง, 2541, หน้า 126) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ที่กำหนดให้ “คน” เป็นศูนย์กลางพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เครื่องมือที่จะช่วยพัฒนามนุษย์ให้เป็นที่ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ การศึกษาทุกรูปแบบรวมทั้งอาชีวศึกษา ซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547, หน้า 71) ระบุว่า การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจากเป็นการศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรในระดับปฏิบัติงาน ดังนั้นบุคลากรเหล่านี้ต้องมีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ภาวะเศรษฐกิจและการรวมกลุ่มเขตเสรีทางการค้า (นโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา, 2554, หน้า 5) การผลิตและพัฒนากำลังคนในห้วงเวลาแห่งการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) จึงนับว่าเป็นห้วงเวลาที่สำคัญเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมรองรับกับสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาคอาเซียนที่ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน (ASEAN Economic Community) ในปี พ.ศ. 2558 (สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาว่าต้องให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้สามารถจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของนิติบุคคล สถานศึกษาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาและสามารถช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐเป็นอันมาก การจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาเอกชนจะประสบความสำเร็จสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษามากน้อยเพียงใด นอกจากจะขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเอกชนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเด็กไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาออกกลางคันเป็นจำนวนมาก ทั้งปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของสถานศึกษาเอกชนและปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับรวมถึงปัญหาต่างๆที่เกิดจากการดำเนินนโยบายรัฐในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่เปิดโอกาสให้สถานอาชีวศึกษาของรัฐสามารถเปิดรับผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อแบบไม่จำกัดจำนวน ภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษารัฐด้านต่างๆ เช่น ความไม่พอเพียงของจำนวนคณาจารย์และบุคลากรสนับสนุนการศึกษา รวมถึงความไม่พอเพียงของอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ เป็นต้น ประกอบกับปัจจุบันเกิดข้อร้องเรียนในประเด็นปัญหาที่สถานศึกษาเอกชนกำลังเผชิญอยู่แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากรัฐในการแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่า การจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาเอกชนขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้วในงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าภาคเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้มีคุณภาพสูงกว่าสถาบันของรัฐ สถานศึกษาเอกชนจะมีการเคลื่อนไหวค้นหาความรู้ใหม่หรือรับความรู้ใหม่จากนอกประเทศได้รวดเร็วและมากกว่า การเรียนรู้ร่วมกันหรือการใช้ภูมิรู้จากเอกชนจะเป็นตัวช่วยพัฒนาภูมิรู้ของสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 8-9) สถานศึกษาเอกชนส่วนใหญ่จัดการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และพยายามให้มีมาตรฐาน

เดียวกันกับสถานศึกษาของรัฐ อีกทั้งยังต้องรับภาระในการพยายามรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาของรัฐ เพื่อที่จะรักษาสถานะให้ดำรงอยู่ได้ในวงการการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549, หน้า 3) ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมา พบว่าสถานการณ์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศไทย ยังมีปัญหาอยู่มาก การผลิตกำลังคนส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามความสามารถในการผลิตของสถานศึกษาการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการ กำลังคนระดับอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อย ทำให้ประเทศขาดกำลังคนระดับกลางเพิ่มขึ้น สำหรับด้านคุณภาพพบว่า กำลังคนที่ผลิตได้ขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเชิงระบบ เช่น ขาดระบบกลไกในการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิต และฝ่ายผู้ใช้ขาดความร่วมมือกับการประสานระหว่างภาครัฐกันเองและกับภาคเอกชน ขาดฐานข้อมูลกำลังคนที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ ขาดการกำหนดมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 8-10)

จากการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในเดือนธันวาคม 2558 ซึ่งหมายถึงการเปิดเสรีการค้า การบริการ การลงทุน การเงินและแรงงานฝีมือกับอีก 9 ประเทศสมาชิกอาเซียนตามพันธกรณีที่ได้ทำไว้ร่วมกัน นอกจากนี้ Road Map for ASEAN Community 2009-2015 (2009) ได้ระบุว่าภายในปี ค.ศ. 2014-2015 การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกสามารถทำได้อย่างเสรี โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีในกรอบของประชาคมอาเซียนได้มีการลงนามยอมรับร่วมกันด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก (Mutual Recognition Arrangement : MRAs) ไปแล้วรวม 8 วิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ สถาปนิก วิศวกร ช่างสำรวจ นักบัญชี และ อาชีพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งบุคคลที่ขึ้นทะเบียนจะได้เป็นบุคลากรวิชาชีพอาเซียนที่ได้รับการยกเว้น ไม่มีการกีดกันสามารถเดินทางไปประกอบอาชีพในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนได้อย่างเสรี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556, หน้า 16) มีการกำหนดมาตรฐานความสามารถหลัก อาทิเช่น ทักษะฝีมือ คุณสมบัติของแรงงานทำให้เป็นทักษะที่จำเป็นของงานในทุกธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นสำคัญในการแก้ปัญหาการผลิตกำลังคนของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา กล่าวคือ ต้องผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศใน 2 มิติ คือ มิติของความต้องการกำลังคน (Demand Side) และมิติของการผลิตกำลังคน (Supply Side) มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) การสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของตลาดและสถานประกอบการ 2) การพัฒนาคุณภาพครูอาชีวศึกษายุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ ครูสาขาขาดแคลน 3) การพัฒนาคุณภาพสถานอาชีวศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษายุคใหม่

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สภาพการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ เขตการค้าเสรีทั้งในระดับโลกและระดับกลุ่มประชาคมอาเซียน การกำหนดมาตรฐานความสามารถหลักตลอดจนประเด็นสำคัญในการแก้ปัญหาการผลิตกำลังคนของคณะอนุกรรมการ กนป. ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงานให้มีความรู้ความสามารถและทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนจึงสนใจที่จะศึกษาแนวโน้มและอนาคตการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 เพื่อจะได้ทราบว่า จะต้องมีการพัฒนาและยกระดับการอาชีวศึกษาเอกชนในเรื่องใด อย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเอกชนไทย และเป็นข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับ การอาชีวศึกษาเอกชนของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนต่อไป

คำถามของการวิจัย

อนาคตภาพของการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพของการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาของไทย ทั้งภาครัฐและเอกชนในยุคประชาคมอาเซียน
2. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในยุคประชาคมอาเซียน
3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการอาชีวศึกษา การวางแผนพัฒนาหน่วยงานและองค์การทางการศึกษา ตลอดจนการวางแผนพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานของชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ตามความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 32 คน เกี่ยวกับภาพรวมแนวโน้มการอาชีวศึกษาเอกชนไทยที่พึงประสงค์ เหมาะสมและเป็นไปได้ในอนาคตใน 4 ด้าน ตามผลการศึกษาประเมินผลวิจัยทิศทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการอาชีวศึกษาของไทยในอนาคตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม ประชากร สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอนุกรรมการ กนป. ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดประเด็นสำคัญในการแก้ไข ปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา คือ 1) การสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ ตอบสนองความต้องการของตลาด 2) การพัฒนาครูยุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ ครูสาขาขาดแคลน 3) การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหาร อาชีวศึกษายุคใหม่

2. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) เพื่อนำเสนออนาคตภาพ การอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) การสร้างวงล้ออนาคต (Futures Wheel) การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ระหว่าง แนวโน้มเหตุการณ์ต่อเนื่อง (Cross-impact Analysis) และการเขียนภาพอนาคต (Scenario Development) เนื่องจากเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่น สามารถคาดการณ์ไปถึงผลที่จะตามมา และระดับการปฏิบัติ ซึ่งสัมพันธ์กับคุณลักษณะหรือมโนทัศน์ที่ศึกษา ตลอดจนครอบคลุมคำถามของการวิจัยได้ครบถ้วน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis)
2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา (Indepth Interview)
3. กรณีศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนดีเด่น จำนวน 3 แห่ง (Case Study)

ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ประกอบด้วย การใช้เทคนิค EDFR เพื่อรวบรวมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 32 คน โดยรอบแรกเป็นการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นเป็นการใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ระยะที่ 3 การสร้างอนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างวงล้ออนาคต
2. การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ โดยสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาเอกชนไทยจำนวน 40 คน เป็นผู้ประเมินให้คะแนนของเหตุการณ์ที่คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้น
3. การเขียนร่างภาพอนาคตของการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567
4. การนำเสนอภาพอนาคตการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ฉบับสมบูรณ์

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการสร้างภาพอนาคตการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 1 การพัฒนารอบแนวคิด เป็นผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาและนักวิชาการทางด้านอาชีวศึกษา จำนวน 7 คน

3.2 กลุ่มเป้าหมายในระยะศึกษาภาพอนาคตการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 32 คน ที่จะเป็นผู้ให้คำตอบถึงแนวโน้มภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

3.2.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทตำแหน่งอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการอาชีวศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ในปัจจุบันหรืออดีต จำนวน 7 คน

3.2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทในการบริหารหรือการนำนโยบายอาชีวศึกษาเอกชนมาสู่การปฏิบัติทั้งทางตรงหรือทางอ้อม จำนวน 8 คน

3.2.3 นักวิชาการที่มีบทบาทเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ด้านการฝึกหัดอบรมทักษะการอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 10 คน

3.2.4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตจากการอาชีวศึกษาเอกชน (ผู้บริหารสถานประกอบการ) จำนวน 7 คน

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในระยะการวิเคราะห์หาปฏิสัมพันธ์สืบเนื่องระหว่างอนาคตภาพของการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้าระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 แต่ละภาพ เป็นบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาเอกชนไทย อาทิเช่น เจ้าของผู้ประกอบการ/ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการครูผู้ปฏิบัติการเรียนการสอน เป็นต้น ในสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนทุกภูมิภาคทั่วประเทศแห่งละ 1 คน รวม 40 คน โดยผู้วิจัยเลือกสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนแต่ละแห่งแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.3.1 สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่เป็นสมาชิกสามัญของสมาคมวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ที่เปิดทำการสอนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และ/หรือ

3.3.2 สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นสถานที่ตั้งของสถานประกอบการ/โรงงานอุตสาหกรรม ที่สถาบันศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีข้อตกลงร่วมกับสถานประกอบการ/โรงงานอุตสาหกรรม ในการส่งนักเรียนไปฝึกทักษะอาชีพ/ประสบการณ์วิชาชีพในระหว่างเรียน

4. ขอบเขตด้านเวลา

เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการลงภาคสนาม ผู้วิจัยจึงกำหนดระยะเวลาเป็น 3 ช่วง ได้แก่

4.1 ช่วงการวิจัยเอกสาร ศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 5 เดือน นับตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2556- มีนาคม 2557

4.2 ช่วงการสร้างเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลเป็นการสร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการสัมภาษณ์ในภาคสนามแบบ EDFR ใช้ระยะเวลาประมาณ 8 เดือน นับตั้งแต่เดือน เมษายน 2557- พฤศจิกายน 2557

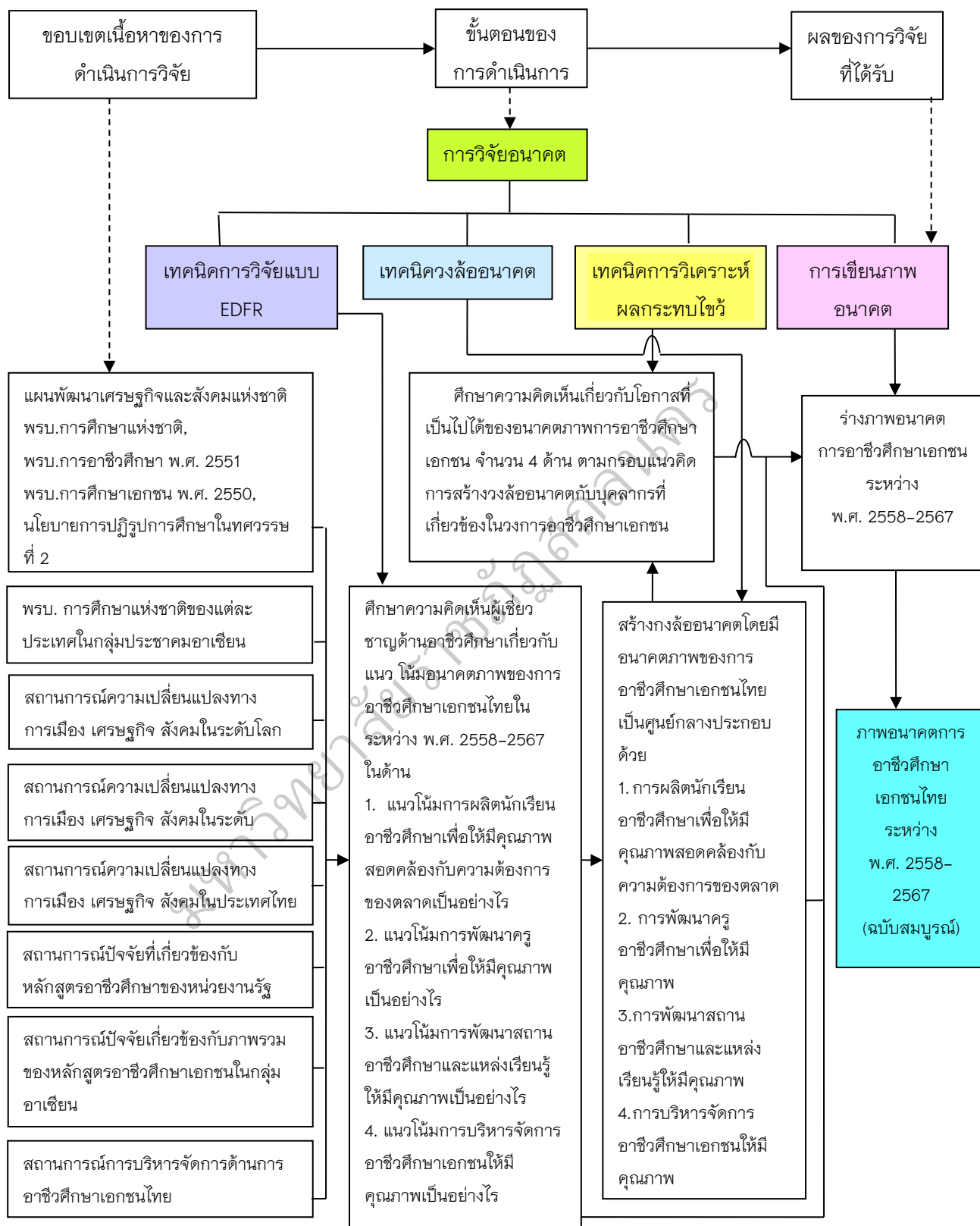
4.3 ช่วงการวิเคราะห์ข้อมูลและการร่างภาพอนาคต ตลอดจนการยืนยันภาพอนาคตด้วยวิธีวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ นำเสนอภาพอนาคต ปรับปรุง แก้ไข และจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ ใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน นับตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2557- พฤษภาคม 2558 รวมขอบเขตด้านเวลาในการศึกษาวิจัยอนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 ทั้งสิ้น 19 เดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ตามแนวคิดการวิจัยเชิงอนาคตของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529, 2530, 2542 และ 2548) แนวคิดการสร้างวงล้ออนาคตของ Jerome C. Glenn, 1971 ; สุวิมล ว่องวานิช, 2550 แนวคิดเทคนิควิเคราะห์ผลกระทบไขว้ ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มเหตุการณ์สืบเนื่องของ Stover, J .G. & Theodore Gordon, J. (1979) และแนวคิดการสร้างภาพอนาคตของ Mills & Bishop, P.(2000) และ Coats & Jarratt (The Future Group,1994) แล้วนำมาบูรณาการโดยสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เช่น ข้อตกลงความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554 นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา และทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาของ โปรสเซอร์และ ควิกเลย์ (Prosser and Quigley, 1925) ผลจากการศึกษาในเบื้องต้นดังกล่าว สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขออธิบายความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทย หมายถึง ภาพรวมแนวโน้มเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนไทยที่พึงประสงค์ รวมไปถึงสิ่งที่จะทำหรือสามารถดำเนินการได้ในอนาคตช่วงระหว่าง พ.ศ. 2558–2567 ใน 4 ด้าน คือ 1) การสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของตลาด 2) การพัฒนาคุณภาพครูอาชีวศึกษายุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ ครูสาขาขาดแคลน 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาใหม่ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของตลาด หมายถึง นโยบายอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ในกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ

1.1.1 ผู้เรียน ทั้งผู้อยู่ในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษาและกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยสร้างโอกาสการเรียนรู้ต่ออาชีวศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกมิติ ให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงาน และเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับสากล

1.1.2 ผู้ปกครองนักเรียน โดยเร่งปรับภาพลักษณ์ ทศนคติ ค่านิยมและสร้างการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีพด้วยกระบวนการเชิงคุณภาพ

1.1.3 ด้านผู้ประกอบการ โดยปรับโครงสร้างค่าตอบแทนสำหรับผู้เรียนจบอาชีวศึกษา โดยยึดสมรรถนะในการทำงานมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา

1.2 การพัฒนาคุณภาพครูอาชีวศึกษายุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ ครูสาขาขาดแคลน หมายถึง นโยบายในการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพ โดยดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1.2.1 ครูที่สอนในปัจจุบัน โดยเพิ่มสมรรถนะครูในการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง เพิ่มขีดความสามารถของครูในการสอนวิชาชีพโดยการฝึกอบรมในสถานประกอบการและปรับบทบาทการสอนแนวใหม่

1.2.2 แก้ปัญหาครูขาดแคลน รับสมัคร/คัดเลือก โดยไม่ต้องรอการสอบบรรจุ รับโอนหรือจัดหาผู้มีประสบการณ์มาเป็นครู สร้างแรงจูงใจให้ผู้มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถมาเป็นครู

1.2.3 ครูในสถานประกอบการ (ครูฝึก) สร้างระบบจูงใจในการพัฒนาครูฝึกทั้งในระดับบุคคลและสถานประกอบการ

1.2.4 ครูผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) จัดทำทะเบียนครูภูมิปัญญา และใช้ประโยชน์จากความรู้และความชำนาญอย่างคุ้มค่า และจัดทำระบบบริหารจัดการองค์ความรู้

1.2.5 การกำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษาจัดทำมาตรฐานครูอาชีวศึกษา โดยเฉพาะ เพื่อพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูวิชาชีพ

1.3 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ หมายถึง นโยบายในการยกมาตรฐานสถานศึกษาและแหล่งความรู้ ที่จะพัฒนาการเรียนในสายวิชาชีพที่ได้คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 การยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาของอาชีวศึกษา โดยเน้นการสร้างเอกภาพการอาชีวศึกษาของไทย รวมการกำกับดูแลอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งการจัดอาชีวศึกษาด้วยมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน ยกมาตรฐานของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในระดับต่างๆ เช่น ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับนานาชาติเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมและเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพใกล้บ้าน รวมทั้งเพิ่มการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการ เพื่อสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ

1.3.2 การเพิ่มจำนวนสถานศึกษาในระบบทวิภาคี โดยเน้นการจัดอาชีวศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมุ่งจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของตลาดแรงงาน มากกว่าจัดตามศักยภาพของสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาแนวใหม่ หมายถึง นโยบายในการบริหารจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนตรงตามความต้องการของตลาด พัฒนาระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพโดยดำเนินการ ดังนี้

1.4.1 การผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาด โดยจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ เพื่อผลิตกำลังคนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่ต้องการ

1.4.2 การสร้างแรงจูงใจให้เห็นประโยชน์ของการศึกษาสายอาชีพ โดยกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และทำความเข้าใจร่วมกับภาคเอกชนในการกำหนดค่าตอบแทน ให้ผู้ที่ผ่านมาตรฐานในแต่ละระดับ รวมทั้งเร่งปรับค่าใช้จ่ายและการลงทุนทางการศึกษาวิชาชีพที่เหมาะสมกับการฝึกและพัฒนาทักษะผู้เรียน

1.4.3 ด้านการสนับสนุนผู้เรียนและสวัสดิการอื่นๆ เช่น แหล่งเงินทุนจาก กยศ., กรอ.

2. ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ เป็นชุมชนหนึ่งเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป ได้แก่ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ เนการาบรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา

3. การอาชีวศึกษาเอกชน หมายถึง กระบวนการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ที่จัดขึ้นโดยบุคคล กลุ่มบุคคลหรือมูลนิธิ นอกเหนือไปจากการจัดการโดยภาครัฐ

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติตามนโยบาย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทางการอาชีวศึกษาเอกชนที่รับผิดชอบทั้งในปัจจุบันและอนาคต หรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงกับประเด็นที่ผู้วิจัยที่กำลังศึกษา ทั้งนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

5. การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจว่าคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนตลาดแรงงานและสังคม โดยมีองค์ประกอบในการดำเนินงาน ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

6. มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลด้านวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและประกันคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดมาจากมาตรฐานอาชีพโดยการดำเนินการร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรจากองค์กรทางวิชาชีพ

7. มาตรฐานสมรรถนะ หมายถึง ข้อกำหนดหรือเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทั้งที่เป็น การปฏิบัติและเป็นผลของงาน คล้ายกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standards) หรือมาตรฐานการทำงาน (Standard of Work) ที่รู้จักกันอยู่แล้วโดยทั่วไป

8. มาตรฐานการอาชีวศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ ประเมินผลและการประกันคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา รวมไปถึงเกณฑ์กระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อการทดสอบ การประเมิน สมรรถนะทางวิชาชีพของ ผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามที่ต้องการ

9. คุณวุฒิวิชาชีพ หมายถึง คุณวุฒิที่จัดให้บุคคลตามระดับความสามารถและ สมรรถนะในการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผ่านการประเมินตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งบุคคล อาจสะสมความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม อุตสาหกรรม

10. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่สามารถ แสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถทางด้านเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และกิจนิสัย ที่เป็น ความต้องการของสถานประกอบการ (ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจและบริการ)

11. สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

11.1 สมรรถนะแกนกลาง หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปที่ใช้ใน การปฏิบัติงาน เช่น การสื่อสาร การคำนวณ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

11.2 สมรรถนะวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะเฉพาะในการ ปฏิบัติงานในแต่ละสาขางานหรือสาขาอาชีพ

12. สถานประกอบการ หมายถึง สถานประกอบการทั้งของภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่ร่วมกันจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามกระบวนการดำเนินงานจัดการเรียน การสอนของสถานอาชีวศึกษาเอกชน

13. ระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ และเรียนวิชาชีพเบื้องต้นรวมทั้งวิชาทฤษฎีในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ มาตรา 8 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2551

14. เทคนิคการวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าความหมาย หมายถึง เทคนิควิธีการวิจัยรูปแบบต่างๆที่นำมาใช้ร่วมกับการวิจัยอนาคต เพื่อมุ่งหาคำตอบ เกี่ยวกับอนาคตที่พึงประสงค์ และมุ่งหาคำตอบว่าอนาคตที่จะเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง จะเป็นอนาคต ที่พึงประสงค์หรือไม่ก็ตาม ซึ่งเทคนิควิธีการวิจัยในรูปแบบต่างๆ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

14.1 EDFR เป็นการศึกษาแนวโน้มนำที่เป็นไปได้ของเรื่องที่ศึกษาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเช่นเดียวกับการวิจัยแบบเดลฟายและ EFR โดยนำจุดเด่นของสองวิธีมาผนวกเข้าด้วยกัน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบ EFR ในรอบแรก แล้วตามด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 2 และ/หรือรอบที่ 3

14.2 วงล้ออนาคต เป็นวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นหรือปัญหาเกี่ยวกับอนาคต เป็นการระบุชุดของเหตุการณ์หรือแนวโน้มในอนาคตโดยการระดมสมองเริ่มจากการเขียนแนวโน้มหรือเหตุการณ์หรือปัญหาไว้ที่ศูนย์กลาง แล้วพิจารณาว่าจากแนวโน้มหรือเหตุการณ์นี้จะทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ต่อไปอย่างไรบ้าง วาดเป็นซี่ล้อออกไปจากศูนย์กลางเป็นรูปวงล้อ ผลกระทบหรือผลสืบเนื่องอันแรกจะถูกเขียนในตอนท้ายของซี่ล้อแต่ละอัน ผลกระทบหรือผลสืบเนื่องอันต่อมาจากผลกระทบอันแรกเขียนเป็นวงแหวนที่สองของวงล้อ เขียนวงล้ออนาคตเป็นวงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้แนวโน้มที่ชัดเจน

14.3 การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์หรือแนวโน้มใดๆ ที่สนใจศึกษาว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ และถ้าเหตุการณ์หรือแนวโน้มเหล่านั้นเกิดขึ้น จะมีผลกระทบต่อกันและกันอย่างไร เป็นการแยกแยะอนาคตเป็นองค์ประกอบย่อยโดยแต่ละองค์ประกอบมีอิสระจากกัน และวิเคราะห์เปรียบเทียบขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ หรือทางเลือกในอนาคตแต่ละทางเลือกโดยมีการเปรียบเทียบกันและกันในลักษณะต่างๆ ให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ โดยใช้การประมาณค่าความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ของแต่ละเหตุการณ์ และความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์หนึ่งๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์หนึ่งแล้ว การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ทำโดยการนำเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่วิเคราะห์ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประเมินความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ของแนวโน้มเหล่านั้น จากนั้นวิเคราะห์ความเป็นไปได้แบบมีเงื่อนไขระหว่างเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่สืบเนื่องกัน โดยทำเป็นตารางเมทริกซ์ความเป็นไปได้ของผลกระทบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพหรือคาดการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หรือแนวโน้มในลักษณะที่เป็นผลต่อเนื่องกัน สามารถนำมาเขียนความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ของแนวโน้มต่างๆ

14.4 การเขียนภาพอนาคต เป็นการคาดการณ์อนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ภาพอนาคตที่สร้างขึ้นเป็นข้อสมมุติฐานของเหตุการณ์ในอนาคตที่แนะทางเลือกที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคต เป็นภาพร่างโดยรวมของสถานการณ์ในอนาคตที่อาจเป็นไปได้ หรือแนวโน้มของปรากฏการณ์ตามเงื่อนไขทางเลือกในอนาคตแบบต่างๆ ที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ เป็นการเขียนเรื่องราวในเชิงสร้างสรรค์

เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความคิด การใช้ความรู้และประสบการณ์ประกอบกับจินตนาการร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อตกลงเบื้องต้น

อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียนช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 ที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านคาดการณ์นั้นเป็นภาพอนาคต (Futures Scenario) ที่ผู้เชี่ยวชาญกลั่นกรองแล้วว่ามีความเป็นไปได้และคาดว่าจะเกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี ประสบการณ์ การสังเคราะห์ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการสัมผัสกับปรากฏการณ์ที่ประสบอยู่มาเป็นรากฐานในการวิเคราะห์ และคาดการณ์อนาคตภาพการอาชีวศึกษาเอกชนไทยในยุคประชาคมอาเซียน ระหว่าง พ.ศ. 2558-2567 เป็นทักษะส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น